D·N
26/5 1948

Framstegslinjen i USA

Kampen mot rasmotsättningar och rasförtryck i USA har aldrig varit så energisk och så framgångsrik som under de senaste åren. Det patos för tolerans och demokrati som uppbär det amerikanska samhället förbinds med känslan av att USA, folkstyrelsens värnare framför andra, på alla områden måste praktiskt tillämpa dess principer inom det egna landet, Truman har på denna punkt vitsat minst lika stor kraft och djärvhet som Roosevelt. Han har godtagit det kommittéförslag om åtgärder för likställighetens genomförande som framlades i höstas och i anslutning härtill rekommenderat ny lagstiftning av genomgripande art. Bland annat gäller det att ge unionsmyndigheterna rätt att direkt eller genom kontroll över de delstatliga organen ingripa mot lynchning och andra former av rasförföljelse samt att genom unionella föreskrifter trygga möjligheten att få anställning oberoende av ras, religion och nationalitet.

De förbättringar som kommit till stånd beror till stor del på de unionella domstolarnas alltmera liberala lag- och grundlagstolkning. Det är genom utslag av högsta domstolen som den allmänna rösträtten i Sydstaterna håller på att förvandlas till en realitet även för negrernas vidkommande och som jämlikhet i fråga om undervisning och annan utbildning i stor utsträckning genomförts.

Under året har flera domstolsutslag av betydelse i rasfrågan avkunnats. I januari fällde den högsta unionsdomstolen en dom, närmast gällande staten Oklahoma, som gick längre än någon tidigare i fråga om precisering av grundsatsen att negrer på alla stadier — från småskolor till universitet — måste ha samma rätt till utbildning som vita. Högsta domstolen i North Carolina har — i anslutning till ett tidigare utslag av den högsta unionsdomstolen — upphävt en dödsdom som avkunnats över en neger under hänvisning till att den jury som dömde honom uteslutande bestod av vita; resultatet härav är att rättegången måste göras om.

Ojämförligt viktigast är likväl den högsta unionsdomstolens nyligen avkunnade dom beträffande som avtraktebestämmelser som avser att förhindra uthyrning eller försäljning av våningar och hus till personer av viss ras, nationalitet eller religion. Detta utslag har med all rätt betecknats som en historisk händelse.

Den stora seger detta innebär för likställighetskravet underströks av andra omständigheter. Av de sex advokater som uppträdde mot de restriktiva klausulerna var fyra negrer. Bakom dem stod en rad stora organisationer, såsom juristernas och krigsdeltagarnas nationella förening. Utslaget, skriver den radikala tidskriften PM, "bekräftar på ett glänsande sätt demokratins verkliga styrka och storheten, i detta lands jämlikhetstradition".

Ny blamage av ABF

Arbetarnas bildningsförbund (ABF) har än en gång genom en artikel av rektor Hirdman i förbundets tidning återkommit till den kritik, den enligt förbundets egen mening befogade kritik, som Dagens Nyheter riktat mot en av organisationens föreläsare. Artikelns rubrik är "Övervakning och angiveri", och Dagens Nyheters metoder jämföres med den totalitära statens. Det är frickt maraschersk. Vad har Dagens Nyheter gjort? Tidningen har refererat och kritiserat vissa offentliga föreläsningar. Den har utövat den rätt till debatt som är väsentlig för demokratin. Men detta passar icke ABF. Organisationen vill uppenbarligen verka ostörd, halvt i hemlighet. Förstår verkligen inte hr Hirdman att just denna tendens att ställa en statsunderstödd organisation utanför kritik och diskussion påminner om den totalitära staten? Skall hädanefter ABF:s föreläsningar mörkläggas genom förbud för referat? Detta krav, redan framfört i ett uttalande av den angripne föreläsaren, är helt i linje med ABF:s reaktion mot vad som förekommit.

Nu kan hr Hirdman naturligtvis inte direkt framställa detta krav. Han vill, förklaras det, "inte förmena DN eller någon annan att både de avlyssna, stenografera och till skolöverstyrelsen anmäla föreläsare". Så generöst! Men både artikelns rubrik och andra formuleringar visar att denna välvilja inte är allvarligt menad. "Vad vi framför allt kritiserar är den inställning som vid samtal med vissa redaktionsmedlemmar kommit till uttryck, nämligen att de ämnar fortsätta med övervakningen så länge ABF håller sig med sådana underhaltiga föreläsare", heter det bland annat. Alltså, vad man "framför allt" vänder sig mot är att tidningen säger sig eventuellt i framtiden komma att tillämpa samma förfarande som den redan använt — och som hr Hirdman godkänner. Detta huvudlösa resonemang visar bäst-att irritationen gäller själva möjligheten av offentlig kritik.

Hr Hirdman söker vidare genom en rad anmärkningar vid sidan av principfrågan dölja sitt ärende. Han förnekar att ABF bedriver kommunistisk eller halvkommunistisk propaganda. Dagens Nyheter har redan i ett fall med stenogram bevisat sanken. Vill hr Hirdman, för att nämna andra exempel, bestrida att kommunister såsom E. Karlsson och Hermansson bedriver kommunistisk propaganda då de talar om Ryssland och det kommunistiska manifestet? Hr Hirdman påstår, i motsats till Dagens Nyheter, att exempelvis hr Georg Branting och Hj. Mehr har "vetenskaplig kompetens" att tala om det kommunistiska manifestet. Det är avslöjande; hr Hirdmans mening — bekräftad av bela raden av kurspianer — är uppenbarligen att "vetenskaplig" kompetens att tala om socialism tillkommer socialister, hur de än må vara beskaffade, men inga andra. Hr Hirdman sänker sig rent av till att förneka att den särskilt angripne föreläsaren skulle, såsom Dagens Nyheter uppgivit, höra till "de mest anlitade"; han har hållit 24 föreläsningar av 4.000 och tycks stå som nr 33 i ordningen bland flera hundra!

Att rektor Hirdman presterat något så svagt som detta inlägg kan synas svårt att förstå. Dess kärna förblir dock att en tidning som framfört en av ABF såsom berättigad erkänd kritik beskylls för "övervakning och angiveri". Förklaringen måste väsentligen ligga däri att ABF är ett typiskt exempel på de intima förbindelserna mellan socialdemokrati och kommunism. I organisationens representantskap liksom i Stockholmsavdelningens styrelse sitter kommunister, och det kommunistiska partiet ingår i själva förbundet. ABF, som påstås skola bedriva "partipolitiskt obunden bildningsverksamhet på demokratisk grund", finner det tydligen nödvändigt med ett dubbelspel: man tar i princip avstånd från kommunistisk propaganda, men bygger fortfarande rörelsen på samverkan med det kommunistiska partiet och betsar mot dem som påtalar de kommunistiska tendenserna i verksamheten. Det är en ovärdig och förljugen inställning; men det är tyvärr inte bara för ABF som den är karaktäristisk.

Riksdagssammanträden.
Onsdagen den 26 maj 1948.
Första Kammaren kl. 11 f. m.
Andra Kammaren kl. 11 f. m.
Jordbruksutsk. 2:a avd. kl. 10 f. m.

KASSASKÅP
MED GARANTI SOM HÅLLER
Brandsäkerheten kontrollerad av Statens Provningsanstalt
Hadar Schmidt
Kungsgatan 24, Stockholm. Tel. nummanrop

PHILIPS fluorescensljus – fördelaktigt för både ögonen och varorna

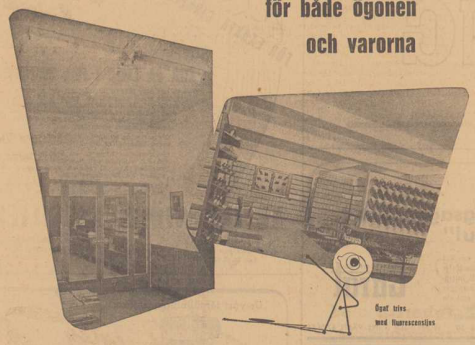
Ögat trivs med fluorescensljus

● Modernisera Er affär med Philips fluorescensljus! Dess förnämliga egenskaper ha gjort att det helt slagit igenom för moderna affärsinredningar. Vilka fördelar har då fluorescensljuset att erbjuda just för dessa ändamål?
Fluorescensljuset är mjukt, bländfritt, behagligt för ögat och det framhäver varornas färger och lyster på ett utomordentligt sätt. De tre olika ljusfärgerna hos Philips fluorescenslampor — dagsljus, vitt och mjukvitt — möjliggöra vidare dekorativa och effektfulla ljusanordningar.
Fluorescenslamporna ge 3–4 ggr så stort ljusutbyte som vanliga lampor. Visserligen äro anläggningskostnaderna något högre, men räknar man med avskrivning på armaturkostnaden jämte ränta, underhållskostnader och andra faktorer visar det sig, att fluorescensljuset alltid är ekonomiskt fördelaktigt vid höga strömpriser och likaså vid låga strömpriser om utnyttjningstiden är lång.
Philips, som introducerat fluorescensljuset i Sverige och själva tillverka såväl lampor som tillbehör, har den erfarenhet, som krävs för anläggningar av detta slag. Rådgör med ef-fackhandlaren eller med Philips lampavdelning, Stockholm 6, som gärna utarbetar belysningsförslag åt Er.

PHILIPS FLUORESCENSLJUS

PRESSGRANNAR

Ett tillfredsställande förhållande som även tjänar det goda tornamänet till värdering utvisga demokratiska stater är icke förenligt med landets intressen. Men ett hanvändande som undergräver även grannländernas förtroende är direkt landsskadligt. På detta sätt karaktäriserar Handelstidningen (fp) den Undénska politiken:

Risken för att Danmark och Norge gå sin väg, lämnande Sverige i en allt annat än lysande isolering, är redan för handen och växer i den mån den svenska neutralitetspolitiken stelnar i själlös doktrinarism... Från Danmarks och Norges sida ställdes inga villkor. Alla möjligheter lämnades öppna såsom naturligt och riktigt är när tre länder gå att överlägga i en dylik, för dem alla vital angelägenhet.

Det vore bäddigt önskeständande att under dessa förhållanden vinna något resultat av värde av de i utsikt ställda överläggningarna:

Allteeden Undén tillträdde sitt nuvarande ämbete har han systematiskt sökt att inför den svenska folkmeningen misstänkliggöra det västeuropeiska samarbetet. Och han fullföljer nu sitt värv genom att undergräva förutsättningarna även för ett skandinaviskt samarbete.

Den man hans politik får något informerade om den allmänna utvecklingen kommer att bedöma den som en stundtals, ett stundtal Europa står emot det fast sammanhetsade österuropeiska militärblocket.

Inte på mycket länge har kontakten mellan utrikesledningen och allmänna opinionen varit så bristfällig som just nu, intygar Svenska Morgonbladet (fp). Prestens informerans inte alls. Förut fanns det regelbundna kontakter mellan hr Undén och pressen, men sedan från vissa tidningar kravet ställdes att kommunisterna inte skulle få närvara vid dessa presskonferenser i utrikespolitiska frågor blev följden den att den utrikespolitiska kontakten helt enkelt utebliv — och detta säger i ett dåligt informerat land som vårt mer på sin plats än på mycket länge:

Men det är inte bara pressen som på detta sätt hålles i mörker; regeringen själv gäller också riksdagen. Fastän denna är samlad och fastän det måste anses vara i högt grad önskvärt, att regering och riksdag söker samlas på en fast och hållbar utrikespolitisk linje, går vecka efter vecka utan att det utrikespolitiska läget blir föremål för någon diskussion i parlamentet eller skilda linjer.

Man måste begära klart besked. Vad vill hr Undén och regeringen och vad vill svenska riksdagen? Vid senaste riksdebatten i början på detta år betonade sig som bekant regering och riksdag till en klar neutralitetspolitik. Nu förefaller det som om regeringen skulle vara på glid mot någon högst oklar nordisk försvarspolitik, som måste resultera i antingen svenska militära förpliktelser gentemot våra broderfolk eller också en gemensam nordisk försvarsorientering väster ut. Alldeles oberoende av ställningstagandet till nya utrikespolitiska linjer måste man kräva att regeringen förklarigen klargör vart dess utrikespolitiska program består.

Det är inte i första hand den socialdemokratiska partikongressen som skall orientera i dessa ting, utan det är svenska riksdagen, tillförgår den ellerande tidningen. Mähända har hr Undén varit något meddelsammare i utrikesnämnden och utrikesutskottet, där han slipper ha kommunister, dvs. främmande agenter, som åhörare. Men han vill prompt ha kommunisterna med vid allmänna presskonferenser — för att slinga lämna förvirrig upplysningar och för att inte göra ryssarna missnöjda! Ett ohållbart tillstånd.

Ärmechefens slutsatser av sjukstatistiken imponera inte på Vestmanlands Läns Tidning (fp) — speciellt inte vid sådan av retoriken om det alltid pliktuppfyllande befället, en äventyrlig kontrast-teckning:

Ärmechefen erkänner utan att ge näsmare felanvisningsvärder att sjukanmälningar "maskningen" varit i avtagande, men hävdar att den likväl berör ett alltför stort antal värnpliktiga. Det förefaller, med förlov sagt, som om ärmechefen haft en förutfattad mening och låtit sjukstatistiken underbyrka den.

Man stärks i denna bedömning när man läser slutet av generalsberättelsen, där den svenska befälskårens reservutbildbri hyllas för en oriubbig pliktmedvetet och duglighet. Det må vara ärmechefens enskk om han med traditionell telekonse vill hylla sina lägre ståndsfränder vid högtidsdå tillfällen, men han får urskäla om hans uppdelning av svenska armén i en för bristande ansvarskänsla högst misstänkt samling soldater och en utan undantag lika pliktuppfyllt och duglande befälskategori inte accepteras av svenska folket.

De vet så innerligt väl att det "maskna" under tjänsten i kronans kläder och att många har lätt för att känna sig sjuka när det föreslår något besvärligt, de vet det lika väl som att det finns befäl som står sig slätt vid en civil bedömning av deras duglighet och pliktkänsla:

De har till och med av egen erfarenhet fått sig att "maskningen" blir så märkvärdigt maktsiall när en god chef för kommandot, och en och annan kan vittna om upplevelser på förband där det helt enkelt inte skulle falla någon av manarna in att sjukanmäla sig i onödan.

En sak är tämligen säker med svensk soldatpsykologi: ju längre övningstid, desto mera "maskning". Att åberopa "maskningS"-statistiken i samband med förordandet av längre tjänstgöring verkar ovanligt misstyckat.

Tryckfrihetsfrågan står fortfarande över partierna, men nog förefaller det än så länge — skriver Expressen (fp) — som om det funnes en märklig gradering i de olika riksdagsgruppernas intresse för en fråga som ändå gäller en gemensam åtgärd betingelse för dem alla:

Alldeles tyst, moltyst är riksdagens största parti. Det fanns socialdemokrater med bland de sakkunniga, och av allt att döma har de energiskt och talangfullt medarbetat inte minst i de bestämmelser som blivit mer eller mindre undermineraade i regeringspropositionen. Men det har inte fallit någon socialdemokratisk riksdagsledamot in att kritisera denna undermineering. Som det hette i medeltidskyrkan. "Rom har talat, saken är avgjord". Så starkt har regeringspartiet hunnit bli genomtyrat av ämbetsmannalojalitetens anda — det parti som under sina kampår haft så ärotikta pionjärer och stridsmän ute i tryckfrihetens farvoon . . .

Det är sant att åsyrien av riksdagsligren inte är precis mer upphyggelig. Hr Herlitz vill ha en bestämmelse som redan från början grundlagsfäster att grundlagar kan och skall uppbävas under krigstid. Och en fremansgrupp av högermän vill realisera partiernas önskedröm att få den besvärliga tryckfrihetsfrågan avskaffad. . . Som ett kuriosum bör antecknas att bland motionärerna beträffande sig en framstående tidningsman, som tidigare, som Publicistklubbens ordförande, undertecknat ett remissyttrande vilket mycket starkt betonade tryckfrihetsfrågans värde — och där man avvisade de farhågor för hårynte "politisering" som höstmotionen nu ger välgående uttryck åt . . .

Expressens huvudredaktör bör veta vad han talar om, eftersom han deltog i förhandlingarna i PK:s styrelse samtidigt som Svenska Dagbladets huvudredaktör var ordförande där.

Landsförbundet mot tobaken har haft årsmöte. Till styrelse valdes tillsyningsläraren Wiingren, redaktörerna Carl Schöldt och Hugo Sohlberg, tjänstemän Elis Ståhldal och folkskolläraren Elmer Turlock. Vid mötet behandlades bl. a. frågan om cigarrettautomaterna samt rökningen på barnrum och beslutades om vissa framställningar.

FEJDES GLASAKTIEBOLAG
Sprängkullsg. 19 b. Göteborg. Tel. Linjev.: 118669, 118668, 111571, 111561
Försäljer från svenska och utländska glasbruk, samt från välsorterat lager, allt slags planglas.
MODERNT GLASSLIPERI - SPEGELFABRIK
SANDBLÄSTER, för såväl glas som metall och trä.

Lekmannafunderingar i skolfrågan

Av professor Torsten Gihl

I SITT SYNNERLIGEN välgjorda reportage från Stockholms skolor, som publicerades i Dagens Nyheter för en tid sedan, framhöll signaturen Jota att hennes avsikt icke varit att lämna belägg för någon viss felaktig i skolfrågan. Det hindrar icke att en intresserad läsare — som viserligen icke i någon mån är pedagog — känner sig frestad att uppta vissa av de där gjorda iakttagelserna till diskussion från skolpolitiska synpunkter.

Vid besök i de bägge folkskolklasser som återstår sedan ett avsevärt antal lärjungar efter fjärde skolårets avgång till läroverken har "Jota" funnit att intresset för lärarnena starkt avtagit, och hon säger sig hädanefter bättre förstå den folkskollärare som vill ha kvar alla barn i folkskolan så länge som möjligt. Själv leverarar hon emellertid ett starkt argument för den motsatta ståndpunkten när hon i början av artikeln säger: "I de folkskolklasser som återstår kommer naturligen de mindre läsintresserade barnen att domineera. Där sitter många barn som mer eller mindre klart vet med sig att läsning och. skola icke är deras starka sida och som folkskolgren icke är särskilt roade. En konvoj kan som bekant icke röra sig framåt snabbare än den långsammaste båten orkar med, och en skolklass är som en konvoj." Man frågar sig nu: Har vi råd att låta de begåvade elevernа kasta bort två år — vilket betyder förlust längre fram av tid som de skulle ägna åt insatser i samhällets tjänst — på en undervisning som de icke har någon verklig nytta av?

Ur pedagogiska nackdelarna av en dylik skolpolitik belyses av de iakttagelser "Jota" gör vid ett besök i en realskola för pojkar, där lärjungematerialet förefaller att vara av skiftigt blandad beskaffenhet. De intellektuella förutsättningarna hos flertalet lärjungar synes snarast ligga under medelmåttan, men där finns också några läshuvuden. "Jota" finner med skäl att det är synd om de pojkar vilkas läggning avgjort ligger åt det praktiska, men som tvingas till ett plugg som de icke passar för. "Men", fortsätter hon, "säkrast ändå mera synd är det om dem som egentligen är väl lämpade för teoretiska studier och hamnat i denna skola. Deras naturliga studietakt är betydligt snabbare än klassens i dess helhet. De får det dunu tråkigast än majoriteten. Läraren måste fordra att de alltför uppmärksamma och hjemmar till saker som de redan kan — eller inbillar sig att de redan kan. Ty den förstnämnda risken finns ju befogad övergår lätt till en farlig nonchalans. Den över genomsnittet receptive pojken kommer så småningom bort från vanan att följa med på lämnarna. Snart märks det i betygen. Men arbetslusten är borta. Skolan — å, den är trist. Pojken som man hoppades skulle bli ett skolljus fastnar i ett halvlat B-läge."

Måste man icke säga sig att ett likvande öde kan drabba de begåvade elever som alltför länge kvarhålls på folkskolestadiet? O: skolan icke är till för åtanmas skull, utan för lärjungarnas, så måste man säga sig att begåvningarna har lika mycken rätt till omvärdnad som t. ex. de ordlindas eller med andra defekter behäftade — och detta icke blott för sin egen skull, utan för samhällets. Om det är något vi i detta land icke har råd till, så är det en slinkning av den intellektuella nivån.

I sin sista artikel i serien kommer signaturen in på frågan om latinstudiets berättigande, och tvivelsmål i detta avseende ligger onekligen nära till hands när man utgår från det ytterst knapphändiga latinstudium som hon beskriver. Varför skall man lära latin i skolorna? Signaturen antyder själv det svar som torde vara det vanliga. Genom latinstudiet får man kontakt med Rom och även med Hellas, den västerländska kulturens grundgrund. Synpunkten är naturligtvis riktig och leder väl närmare till att man bör studera de antika folkens kulturhistoria — men den synes mig icke innebära det avgörande skälet varför man bör studera latin i skolorna. Rom och Hellas var icke blott den europeiska kulturens grundgrund — latinet blev ett bärande element i den europeiska kulturen ända fram till våra dagar. Latinet var det gemensamma europeiska kulturspråket under medeltiden och renässansen och även senare. Alla de som ända fram till vår tid burit upp den europeiska kulturen och fört den vidare var latinkunniga i långt högre grad än nutida skolungdom, och det är svårt att tro att detta icke påverkat deras sätt att tänka och skriva. Latinet utgör således en förbindelselänk icke blott med den klassiska forntiden, utan med den europeiska kultur som bestått intill våra dagar och som ju aldrig varit annat än helleniskt.

Vore det ej skäl att höra efter i vad mån de klassiska språken skjutits undan i skolorna i England och Frankrike? Man får då mångenda veta i vad mån latinets avvikaffande i de svenska skolorna skulle innebära ett steg mot ökad nationell inskränkning.

Det avgörande skälet mot latinets avskaffande är att detta skulle utgöra ett väsentligt bidrag till vår tids värsta onda, avbrottet i kulturtraditionen, återgången till det barbari som en gång var fosterländskt.

Föreningen Rosersbergs villastad har med stor anslutning bildats av fastighetsägare inom det uppkyckade villaområdet i Rosersberg. Till ordförande valdes ingenjör F. Ekwall, och övriga styrelsemedlemmer blev hr I. Ohman, G. Eklund, K. Björkman och S. Carlsson.

Kvinnlig slav hos Gestapo och NKVD
Margarete Buber
FÅNGE HOS HITLER OCH STALIN
"Boken är unik genom sin sammanställning av erfarenheter från Karaganda i Kasakstan med minnen från Ravensbrück i Preussen.
I Sovjetunionen dricks varje dag omkring 10 milj. dosvarbetare med hugg och slag till arbete utan förskoning, till ett arbete som varar till dess slaven slutar."
Dagens Nyheter i en ledare.
En saklig ögonvittnesskildring utan överdrifter.
12:50, inb. 16:50
NATUR och KULTUR

EMB
KILSPÅRSMASKINER
äro specialkonstruerade för stickning av kilspår i nav, remskivor, kuggbjul, rullar, trissor, giggar, rattar etc. Spårbredd 3—36 mm. Navlängd upp till 300 mm.
HOLMKVIST & LARSSON
Göteborg. Tel. 16 59 99, 18 30 09
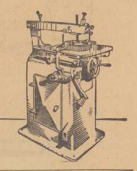

Förmån 1 hos Centralsjukkassan:

Sjukpenning under tre år
Centralsjukkassan lämnar sjukpenning under så lång tid som tre år. Ersättningen utgår med 1:—6 kr per dag, beroende på premiens storlek.
Ring eller besök något av våra kontor, så erhåller Ni alla upplysningar.
En liten utgift när man är frisk blir stor hjälp vid sjukdom.
Stockholms Erkända Centralsjukkassa
Kornhamnstorg 4, Tel. 23 24 80 (växel)
Sex förmåner hos Centralsjukkassan:
1. sjukpenning 1—6 kr per dag
2. fri sjukhusvård
3. läkarvårdsersättning
4. medicinskapshjälp
5. vård på förlossningsanstalt
6. sjukvårdskostnader för barnen

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.